

Mikor a súlyos, háromszoros kapu becsukódott mögöttem és én misztikus borzongással vegyes kíváncsisággal végignéztem a kolostor folyosóján, egy Mária-szobor lábainál megpillantottam a zárda liliomait. Egy kissé komikusán festettek drótrafűzött papirosmivoltukban, mintha csak parodizálni akarták volna a természetet, de az én nevelésem nem azért nyugodott szilárd valláserkölcsei alapon, hogy hívő áhítattal ne néztem volna rájuk. Azt már tudtam, hogy az én legfőbb becsvágyam kell, hogy legyen, hasonlóvá lenni ezekhez a merev és a portól kissé gyanús fehérségű jószágokhoz; hogy a szimbólum, melyet képviseltek, nem volt egészen világos előttem, az nem tett semmit, hiszen nem értettem sok más egyebet sem. A kolostori növendékeknek legalább a fele a mennyei völegénynek tett titkos fogadalmat rejteget a szíve mélyén, melyről nem is tudja, hogy mi az.

A velem együtt étkező növendékek mamáinak nagy önmegelégedéssel mutogatta a mere prefect a zárda legfőbb büszkeségét, a növendékeknek az ő tervei szerint berendezett hálótermét. Azelőtt fehérfüggönyös ágyakban aludtak a növendékek, hanem ezt úgylátszik nem tartották elégségesnek a hajadoni szemérem megóvására. Most fehérre festett deszkafülkék álltak a hálóterem két oldalán, melyek úgy voltak megszerkesztve, hogy esztendőig alhattunk egy közös teremben, egymás közvetlen közelében anélkül, hogy egymást valaha másképp láttuk volna, mint nyakig felöltözve. Hogy némi világosság hatolhasson be és hogy a felügyelő apáca szemmel tarthasson bennünket, valamennyi fülke ajtaján elől drótháló volt, mely az egész alkotmányt teljesen valamely állatseregletbeli ketrechez tette hasonlóvá. Mivel a könnyű deszkafalak nem voltak magasabbak, mint amennyire a hajadoni szemérem megóvása érdekében lenniök kellett és így nem értek föl a terem tetejéig, fölülről kaphattak némi levegőt is. Lefekvéskor a felügyelő-apáca mindenkit becsukott a maga külön zárkájába és reggel ismét sajátkezűleg nyitotta ki az összes ajtókat az egyetlen kulccsal, mely valamennyit zárta és melyet mindig magánál tartott. A zárok úgy voltak megszerkesztve, hogy egy hirtelen támadt pánik esetén belülről kinyithattuk cellánk ajtaját, de becsukni nem lehetett többé. Aki tehát ezt a szabályellenességet elkövette, a nyitott ajtó elárulta és igazolni tartozott magát.

Az aggódó mamáknak nagy megnyugvására szolgálhatott ez az intézmény, mely teljesen pótolta a középkorban divatos erényöveket.

A rendes szokástól némileg eltért a szombat este, mikor a kisebbek nyakukon kigombolt hálókabátban térdeltek fülkájukben, a küszöbre helyezett zsámolyon nyugvó mosdótál fölé hajolva. Szent borzalmat tükröző arcuk és Ünnepestes tartásuk valamely misztikus szertartás következtét engedte sejteni; a valóságban csupán a nyak és fülmosás nagy eseményének néztek elébe, melyet az apácák követtek el azokon, kikben nem bíztak eléggé, hogy ezt a műveletet saját maguk kellő alapossággal végeznék. Hogy azonban a legkatholikusabb hajadon sem állhat csupán fej, nyak és kézből, arra őket figyelmeztetni teljesen ellentétben állt volna a szent nénékék nevelési

A LILIAMOK KERTJÉBEN.

Írta: BARAND MARGIT..

„Mi jut eszébe asszonyom, zárdába adni a leányait! az a nevelés, amiben ott részesülnek, már igazán nem a mai korba való”, – mondta egyszer valaki az édesanyámnak.

„De ugyan hová adhatná máshová nyugodtan az ember a leányait?” – felelte a mama mély meggyőződéssel és zárjel között bizonyára hozzá gondolta: a férjhezmenési pályára készülő leányait.

Én a tizenkét esztendőm komolyságával hallgattam a jelentőségteljes mosollyal kísért, burkolt célzásokat a veszedelmekre, melyek a hajadoni ártatlanságot ebben a bűnös világban lépten-nyomon fenyegetik és melyek ellen csupán a kolostor falai nyújtanak teljes biztonságot. Végül magam is kíváncsi lettem a zárdára, ahol az én erkölcsöm olyan jól meg lesz őrizve és amelyet úgy képzeltem el, mint egy lángpallosú angyaloktól őrzött üvegházat, melyben csupa ragyogóan fehér liliomok pompáznak.

. Kihült az ifjú kéz, amely e sorokat papírra vetette. A földben porladozik egy értékes, sokatigérő fiatal asszony, akinek életerejét, küzdelmes tettvágyát aláasta a liliomok kertjének dohos, nyirkos levegője. Bátor akarással küzdött a sötétség szelleme ellen. Hiába! A liliomok illata megfojtotta. Nincs többé. Hattyúdalt nekünk küldte, akik szép, okos írásának mindig szívesen helyt adtunk. Elköltözött munkatársunk utolsó írását mély szomorúsággal adjuk közre: Szerk.

miből következik, hogy a mosdózás még szombat este sem lépte túl az említett határokat. Voltak ugyan a zárának modern kényelemmel berendezett fürdőszobái is, de hogy ezeket hányszor használták, ezt a kérdést pihentessük a feledés legsűrűbb homályában.

Az oltárok szobrai a folyosók kőcokkái, mind különös gond tárgyai voltak, melyeket tisztán tartani szent kötelesség. De hogy a gondjaikra bízott fiatal, fejlődésben levő eleven testek is ápolásra szorulnak, arról apácákat, kiknek az emberi test irtózat és undor tárgya, kiknek egész élete harc a természet ellen, sohase lehetne meggyőzni.

Még a legkisebbek közöttünk is tudták, hogy nincs semmi szégyelni és titkolni valóbb az emberi testnél. Ennek a meggyőződésnek első gyümölcse az volt, hogy inkább eltitkoltuk, ha valami bajunk volt, nehogy orvost hívjanak hozzánk. És mivel az erényben kiválóknak rendes szokása, hogy mindig készek ítéletükkel lesújtani azokra, kik nem érték el a tökéletesség hasonló fokát, mély megvetéssel büntettük azokat, akik arra a szemérmertlenségre vetemedtek, hogy az orvost közelükbe engedték.

Hogy a kövér irgalmasrendi szerzetes, a zárda házi-orvosa, valami tolakodást engedett volna meg magának, kizártnak tartom, már csak azért is, mert soha másképp a betegszobába be nem léphetett, mint a betegápoló apáca jelenlétében. Hogy mégis a női becsületen ejtett súlyos sérelemnek tekintettük az orvosi vizsgálatot, az csak természetes következménye volt a szellemnek, mely a papirus-liliomokkal díszített oltárok körül lengedezett.

Hogy az apácák között is akadtak magukról megfélemedezett lények, akik orvossal gyógykezeltették magukat, arról csöndes megbotránkozással vettünk tudomást. Egyszer hetekig nem volt izgatottabb beszéd tárgyunk, mint hogy a gyönyörű Paula nővér, kiről egyikünk kileste, hogy aranyszőke haja van, megmutatja a kőszvényes lábát az orvosnak és – meddig.

Tanulásunk tudós papagályok módjára, nem volt egyéb értelmetlen bemagolásnál. Valami csodálatosan száraz és élettelen volt mindaz, amit idebenn tudományak neveztek, mintha minden tudás dohosszagú kolostori pincéből került volna elő, az élet melegéből nem volt rajta semmi. A legkorlátoltabb, a legszűkkeblűbb felekezeti fölfogás feküdt meg mindent. Az ujjnyi vékony világtörténelemből megtudtuk, hogy az emberiség történetének legkimagaslóbb pontja a keresztesháborúk és hogy soha magasabb eszményért nem lelkesedett az emberiség, mint a Szentföld meghódításáért.

Hekataios ötszáz esztendővel Krisztus születése előtt megírta a görög hőskor történetét, mindent észszerű okokkal magyarázva és a csodák kiküszöbölésére törekedve. Mi, csaknem kétezer esztendővel Krisztus születése után, mindent a csodák szemkápráztató és a világos látást megzavaró köntösében kaptunk. A csodás, a természetfölötti lett a mi mindennapunk, míg az igazi élet misztikus távolba húzódott előlünk.

Hogy Nagy Konstantin császár egyike volt az emberiség legdicsebb alakjainak és Luther a legnagyobb gonosztevő, akit valaha a föld háta hordozott, az magától értetődik.

Kívülről kapott, gyermekek számára írt, világi olvasmányok egész eretneküldözést idéztek föl, mivel Bocskay és a magyar történelemnek más, nem katolikus alakjairól volt szó bennük. Aki nem katolikusokról elismeri, hogy azoknak is lehetnek jó tulajdonságaik, az egyenlő az eretnekekkel. És hogy az ilyen irányú káros világi befolyás kellőleg egyensúlyozva legyen, gyöngéd erőszakkal elszedték tőlünk az összes zsebpénzünket, afrikai missziók, mindenféle rózsafüzér és Jézus szíve egyesületek számára, átváltoztatva a tízórai sonkaszemlyét és vajassenyeret a katolikus propaganda csodás gyógyulásokkal és megtérésekkel teli füzeteivé.

Háztartástant is tanultunk és hogy ennek az elméleti oktatásnak mennyi gyakorlati értéke volt, nem nehéz elképzelni. Rendszeres naplót kellett vezetnünk egy képzelt háztartás kiadásairól, de mivel a háztartási cikkek áráról halavány sejtelmünk se volt, se arról nem tudtunk semmit, hogy milyen mennyiségben lehet egyik vagy másikra szükség, a legfurább tételeket irtuk össze.

A földolog az volt, hogy füzeteink kék és vörös, arany és ezüst tintával minél ékesebben földíszített iniciálékkal, minél pompásabb köntösben kerüljenek a vizsgán jelenlevők szeme elé, hogy micsoda ostobaságok állnak bennük, azt úgyse nézte senki.

Mint egy fontos életbölcseiséget, bemagoltatták velünk a tételt: „Ha az anyának és a hivatalba járó apának szükségük van télükabátra, pénz azonban csak az egyikre telik, akkor okvetlenül az apáé szerzendő be”. És ezzel el is volt intézve végképp a mama télükabátjának ügye. Hogy ilyen esetben talán őt magát kellene abba a helyzetbe hozni, hogy a neki is szükséges ruhadarabra való pénzt megkereshesse – ennyire nem hatoltunk a kérdés mélyére.

A tyúktenyésztésről is magoltunk be valamit, de eleven tyúkot csak akkor láttunk, ha a második emeleti ablakból ledobáltuk nekik a számunkra rendelt vérszegénység elleni porokat.

Végül, az irodalomtörténetet teljesen elsikkasztották, részben erkölcsseinkre való tekintetből, de főként azért, mert apácáknak tilos a profán irodalommal foglalkozni. Néhány magyar és idegen költőnek a nevét meg kellett tanulnunk, ez volt minden.

A világirodalom remekeinek egész kincsesháza zárva maradt előttünk. És az így elveszített gyönyörűségekért nem maradt más kárpótlás számunkra, mint katolikus propagandafüzetek és néhány világi író művei, melyeket jóízű szülők ma már aligha tennének gyermekeik könyvtárába.

Elsősorban Hoffmann Ferenc ponyva- és rémregények eszközeivel dolgozó, hajókötéllyel idegekre számító történetei, továbbá Schmied Kristóf bőszerű morálpredikációk levében föleresztett unalmas elbeszélései. És szinte komikus, hogy míg a világirodalom remekeit távol tartja az aggodalmaskodó prüderia, nehogy a gyermeki lelkület erkölcsi kárt szenvedjen általuk, addig ezek az úgynevezett ifjúsági iratok tele vannak a legvaskosabb szexuális vonatkozásokkal. Például a „Hírlanda” című egészen akörül a probléma körül forog, hogy elismeri-e a magáénak Hírlanda férje „Oliver lovag porontyát”. A „Virágkosárka” kacérul ártatlan címe egy bukkott leány történetét takarja,

aki bünei méltó büntetésül meghal szifiliszben. Egy harmadik szerzőtől, kinek nevét elfeledtem, egy különösen visszataszító történet éktelenkedett könyvtárunkban.

Egy korhely férj, ki egy prostituált hálójába kerül és folyton a bordélyban dorbézol, meggyilkolja feleségét, de lelkiismerete nem engedi nyugodni és végül elveszi méltó büntetését. Még ma is kellemetlen visszaemlékezni az undor és félelem érzésére, melyet ez a könyv akkor bennem keltett.

Sok csodálkozni való azonban nincsen rajta, hogy ilyen könyvek szerepelnek egy zárdai könyvtárban, mikor az olvasmányok megválasztásánál egyetlen szempont vezet, a vastagon aláhúzott morál és a katolikus tendencia. És mivel ezek a különben istenfélő és jószándékú könyvek főképp a nemi bűnöktől akarnak óvni, természetesen, hogy mindig ezen az egy témán kénytelenek nyargalni, méltóképp egészítve ki a családi nevelést, mely a mindenütt felállított tilalomfákkal éppen arra irányítja a gyermekek figyelmét, amit mindenképpen rejtegetni szeretnének előlük.

Ellenben azt hittük, menten elkárhozunk, ha egy világias verset olvasunk. Még a vizsgán is csak a szentek életéből vett költeményeket szavalhattunk.

Szavalni a hittanár tanított bennünket, természetesen mindig egy garde-de-dame jelenlétében, aki rendesen maga a mere prefect volt. Egy nap valamelyik a nagyobbak közül bevallotta, hogy ő már igen unja a szenteket, inkább szavalna más valamit. Talált is már egy szép verset és betanulta kívülről. A hittanár engedelmével hozzá is fogott mindjárt, hogy fölmondja. Alig hangzottak el azonban az első szavak, szegény mere prefect kékült, zöldült ijedtében és szörnyűködésében. Hogyisne, mikor a szerencsétlen megtévelyedett gyermek egy ismert pornografikus író „Rozgonyi Cicelle”. című hírhedt versét szavalta, mely a következő erkölcs- és szeméremsertő szavakkal kezdődik:

„Hova, hova, édes férjem?..
„Megyek a csatába.
Galambócnál vár a török,
Ne várjon hiába!”

A következő szavaló leckén pedig ismét a szent Erzsébet legendáján épültünk a profán vers helyett, s a jó mere prefect bizonyára nem mulasztotta el számtalan rózsafüzérekkel kiengesztelni a haragos eget, amiért ha csak egyszer is ilyen szemérmetlen szavak hangzottak el a szent falak között.

A vizsgára való készülődés közben azonban alkalmunk nyíltott bebizonyítani, hogy a szigorúan vallás-erkölcsös alapon nyugvó nevelés nem veszett kárba rajtunk.

Német olvasókönyvünkben ugyanis ez a mondat fordult elő: „Egy fiút láttam a mezőn” – miáltal annyira sértve éreztük magunkat szüzi szemérmünkben, hogy hosszadalmas és részletes tárgyalásokba bocsátkoztunk a fölött, vajjon fölolvashatjuk-e egyáltalán ezt a mondatot a vizsgán. Főképp az igazgató miatt aggódtunk, aki pap létére bizonyára igen szigorú ember, és még meg talál dorgálni bennünket érte. A zárdai illemtörvény szerint ugyanis a legsúlyosabb illetlenségek közé tartozik a „férfi”,

„fiú”, de főképp a „férj” szó kiejtése, mely utóbbi kimondására a mere prefect csak olyankor vetemedett, ha szükségesnek látta figyelmünket a vegyesházasságok bűnös és káros voltára felhívni. Ez a figyelmeztetés volt minden, amit a világba magunkkal vittünk, az amulettek sokaságán kívül, melyeket, afrikai vadak módjára, a gonosz szellemek ellen nyakunkban viseltünk.

Míndez igen mulatságos színben tűnhet föl távolabb állók előtt, de aki ennek a rendszernek életrealitását kénytelen volt saját magán kipróbálni, abban inkább mélabús mint humoros visszhangot kelt a visszaemlékezés.

(Folytatjuk.)